

Голас Радзімы

20 красавіка 1978 г.
№ 16 (1534)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЯЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 23-і
Цана 2 кап.

Пайсці ў веснавы лес, падыхаць сырм, настоеным на прэлых лісцях паветрам, нарваць блакітных кволых пралесак, папіць халоднага бярозавага соку, які так гасцінна прапануе жанчына, — гэта і ёсць радасная хвіліна пяшчотнага і хвалюючага дотыку чалавека да роднай беларускай прыроды.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

«Жывая творчасць мас, усенароднае абмеркаванне праекта новага Асноўнага Закона рэспублікі ўзбагацілі яго змест ведамі, мудрасцю нашых людзей».

[Даклад таварыша П. Машэрава аб праекце новага
Канстытуцыі БССР]

стар. 3, 6, 7

Рабочыя і сяляне, мужчыны і жанчыны, дэпутаты і
радавыя грамадзяне — кожны чалавек у Беларусі
горача адабрае Канстытуцыю рэспублікі, прынятую
сесіяй Вярхоўнага Савета БССР.

[«Беларускі народ вітае новы Асноўны Закон»]

стар. 4, 5

АБ ПРАЕКЦЕ КАНСТЫТУЦЫІ (Асноўнага Закона) БЕЛАРУСКАЙ САВЕЦКАЙ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ РЭСПУБЛІКІ І ВЫНІКАХ ЯГО ЁСЕНАРОДНАГА АБМЕРКАВАННЯ

Даклад таварыша П. М. МАШЭРАВА

на сесіі Вярхоўнага Савета БССР

13 красавіка 1978 г.

Паважаныя таварышы дэпутаты!

Усе галоўныя этапы развіцця савецкага грамадства па шляху, пракладзенаму Вялікім Кастрычнікам, атрымлівалі адлюстраванне ў адпаведных канстытуцыйных актах. Новая Канстытуцыя Саюза ССР, якая ўступіла ў сілу, замацоўвае сусветна-гістарычны факт пабудовы ў нашай краіне развітога сацыялістычнага грамадства, накіраванага да вышэйшай камуністычнай цывілізацыі. Яна акумулюе ў сабе калектыўны розум і вопыт партыі Леніна, савецкага народа, выражае волю і думы, спадзяванні і імкненні нашых людзей. У распрацоўку гэтай велічнай канстытуцыйнай хартыі выдатны ўклад унеслі ЦК КПСС, Палітбюро і асабіста Генеральны сакратар ЦК КПСС, Старшыня Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР, старшыня Канстытуцыйнай камісіі Л. І. Брэжнеў.

На трыбуне П. МАШЭРАУ.

Новы Асноўны Закон агульнанароднай сацыялістычнай дзяржавы яскрава сведчыць аб тым, што ідэі, абвешчаныя Кастрычнікам, запаветы У. І. Леніна намаганнямі партыі і савецкіх людзей паспяхова ажыццяўляюцца. Ён з'яўляецца ўзорам творчага развіцця марксісцка-ленінскай грамадска-палітычнай і дзяржаўна-прававой думкі, які ўзбагачае тэорыю і практыку камуністычнага будаўніцтва новымі фундаментальнымі вывадамі і палажэннямі.

Працоўныя Беларусі, як і ўвесь савецкі народ, з гарачым аднадушным адабрэннем усім сэрцам успрынялі Канстытуцыю СССР як непарушны закон свайго жыцця і працы. Гэты асноватворны юрыдычны акт, важнейшы палітычны дакумент даўгачаснага дзеяння, які валодае велізарнай арганізацыйна-мобілізуючай, ідэйна-маральнай сілай, мае неацэннае значэнне для павышэння эфектыўнасці кіравання сацыяльна-эканамічнымі, духоўнымі працэсамі, усёй грамадскай практыкай.

Цяпер, калі галоўны закон Айчыны жыве і дзейнічае, ушчыльную паўстала задача прывядзення ў адпаведнасць з Канстытуцый бранных савецкіх рэспублік, у тым ліку і Канстытуцыі Беларускай ССР.

Неабходнасць прыняцця новага Асноўнага Закона рэспублікі дыктуецца перш за ўсё самім фактам уступлення ў сілу Канстытуцыі грамадства развітога сацыялізму. Яна абумоўліваецца і тымі аб'ектыўнымі знамянальнымі зрухамі і зменамі, якія адбыліся ў сацыяльна-эканамічнай і духоўнай сферах рэспублікі за апошнія 40 гадоў і якія служаць яшчэ адным пераканаўчым пацвярджэннем вялікай жыццёвай сілы сацыялістычнага ладу, ленінскай нацыянальнай палітыкі КПСС, дзяржаўна-палітычнага адзінства, дружбы і братэрства савецкіх народаў.

Поўная перамога сацыялізму ў СССР дала магутны імпульс развіццю прадукцыйных сіл, перадавой навукі і культуры ва ўсіх рэгіёнах і рэспубліках нашай Радзімы, удасканаленню

(Даклад публікуецца са скарачэннем.)

грамадскіх адносін на ўнутрана ўласцівых сацыялізму калектывісцкіх асновах. Паслядоўнае і няўхільнае ажыццяўленне ленінскай нацыянальнай палітыкі КПСС забяспечыла ўсебаковы росквіт і збліжэнне народжаных Вялікім Кастрычнікам сацыялістычных нацый. У сям'і народаў-братоў Краіны Саветаў беларускі народ нязмерна памножыў свае сілы і магчымасці, набыў усё неабходнае для ўсебаковага прагрэсу.

Пасля прыняцця Канстытуцыі БССР 1937 года адбыліся карэзныя зрухі ў рашаючай сферы грамадскага жыцця—у сферы матэрыяльнай вытворчасці. Непазнавальна змянілася індустрыяльнае аблічча Беларусі, шматразова ўзрос яе вытворча-тэхнічны патэнцыял. Аб'ём прамысловай вытворчасці ў 1977 годзе ў параўнанні з 1937 годам павялічыўся амаль у 32 разы. Цяпер індустрыя рэспублікі за два тыдні выпускае прадукцыі больш, чым за ўвесь 1937 год. Электраўзброенасць працы ў прамысловасці за мінулыя 40 гадоў вырасла ў 11 разоў, яе прадукцыйнасць—у 7,4 раза.

Асабліва хуткімі, апераджальнымі тэмпамі развіваюцца машынабудаванне, станка- і прыборабудаванне, энергетыка, электроніка, хімія і нафтахімія, гэта значыць галіны індустрыі, якія вызначаюць і стымулююць навукова-тэхнічны прагрэс ва ўсёй народнай гаспадарцы. За апошнія чатыры дзесяцігоддзі выпрацоўка электраэнергіі ўзрасла ў 71 раз, хімічных валокнаў і ніцей—у 70 разоў.

Кардынальныя змены адбыліся ў сельскай гаспадарцы рэспублікі. Дзякуючы нястомным клопам Камуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы аб развіцці сельскагаспадарчай вытворчасці ў калгасах і саўгасах створана сучасная матэрыяльна-тэхнічная база, у шырокіх маштабах праводзяцца хімізацыя і меліярацыя зямель. Забеспечана ўстойлівае развіццё ўсіх галін гэтага сектара эканомікі на аснове інтэнсіфікацыі, далейшай спецыялізацыі і канцэнтрацыі вытворчасці. Усё гэта ў спалучэнні з вялікай арганізатарскай і палітычнай работай партыйных арганізацый,

нашых кадраў дало магчымасць сельскім працаўнікам узяць новыя, даволі высокія рубяжы ў земляробстве і жыл'велагадоўлі. У 1977 годзе ва ўсіх катэгорыях гаспадарак рэспублікі валавы збор збожжа перавысіў адпаведны паказчык 1937 года ў 4,6 раза, ураджайнасць збожжавых за гэты час узрасла ў 3,7, вытворчасць малака—у 3,4, мяса—у 3,3 раза.

Радасны плён прыносяць паслядоўны курс партыі на няўхільнае павышэнне дабрабыту савецкіх людзей, усё больш поўнае задавальненне іх растуць матэрыяльных патрэбаванняў. Восем некалькіх выразных лічбаў. Сярэднемесячная заробатная плата рабочых і служачых узрасла ў рэспубліцы за апошнія 40 гадоў больш як у 5 разоў, выплаты і льготы з грамадскіх фондаў спажывання—у 17, рознічны тавараабарот у разліку на аднаго жыхара—амаль у 17 разоў. За гэты ж перыяд гарадскі жыллёвы фонд павялічыўся ў 5 разоў.

Прынцыповыя змены зведала і сацыяльная структура насельніцтва рэспублікі. У колькасных і якасных адносінах вырас рабочы клас—вядучая сіла грамадскага прагрэсу. Агульная колькасць яго павялічылася ў 4,7 раза, рэзка ўзрасла таксама ўдзельная вага рабочых у агульнай масе працоўных. Глыбокія якасныя змены адбыліся ва ўзроўні іх агульнаадукацыйнай і прафесійнай падрыхтоўкі, у змесце працы. Толькі за апошнія 20 гадоў колькасць рабочых, якія выконваюць аперацыі пры дапамозе машын і механізмаў, павялічылася ў 4,3 раза. Цяпер у нас тры чвэрці прамысловых рабочых маюць вышэйшую і сярэдняю (поўную і няпоўную) адукацыю, тады як у 1937 годзе такую падрыхтоўку мела менш як 8 працэнтаў гэтай катэгорыі работнікаў.

Але ж далёка не усё вымяраецца ў лічбах. Зрухі ў сацыяльнай характарыстыцы рабочага класа асабліва рэльефна і наглядна адлюстраваны ў яго ўзросшай палітычнай культуры і грамадска-працоўнай актыўнасці, у памножаным патэнцыяле тэхнічнай кампетэнт-

насці, прафесійнага вопыту і майстэрства.

Істотна змяніліся ўмовы работы, усяго жыцця і калгаснага сялянства. Прынцыпова іншай стала тэхнічная аснашчанасць яго працы, якая па сваіх вытворча-сацыяльных характарыстыках усё больш ператвараецца ў разнавіднасць працы індустрыяльнай. Колькасць трактароў у сельскай гаспадарцы рэспублікі (у пераліку на эталонныя) павялічылася за мінулыя 40 гадоў амаль у 24 разы, а энергетычныя магутнасці ўзраслі ў 29 разоў. Яшчэ больш значныя зрухі ідэйна-маральнага парадку. Ва ўсіх сферах дзейнасці працаўнікоў вёскі перамаглі калектывісцкія прынцыпы. Маральна-палітычныя якасці, псіхалогія цяперашняга пакалення нашых калгаснікаў сфарміраваліся і развіваюцца на сацыялістычнай аснове, а ўклад жыцця, адукацыйны і культурны ўзровень іх усё больш набываюць рысы жыццядзейнасці гарадскога насельніцтва.

Вялікія перамены і ў абліччы нашай інтэлігенцыі. Будучы арганічнай часткай народа, плошчю ад плоці рабочага класа і калгаснага сялянства, яна бачыць свой вышэйшы абавязак у служэнні Айчыне, справе партыі, ідэалам камунізму. У поўнай адпаведнасці з аб'ектыўнымі заканамернасцямі сацыяльна-эканамічнага і духоўнага прагрэсу нашага грамадства хутка растуць рады народнай інтэлігенцыі, асабліва тыя яе групы, дзейнасць якіх непасрэдна звязана з рэалізацыяй асноватворнага прынцыпу—спалучэння дасягненняў сучаснай навукова-тэхнічнай рэвалюцыі з перавагамі сацыялізму. У параўнанні з 1937 годам колькасць занятых у народнай гаспадарцы рэспублікі спецыялістаў з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй павялічылася ў 19 разоў. Гэта само па сабе гаворыць аб многім, і перш за ўсё аб нашых узрослых магчымасцях лепш, больш эфектыўна выкарыстоўваць ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі і культуры тое, што К. Маркс вызначаў як «арэчаўленую сілу ведаў».

У разгледжаны перыяд адбылася і такая важная падзея ў гісторыі беларускага народа, як уз'яднанне Заходняй Беларусі з Вялікай Савецкай Радзімай і ўваходжанне яе ў састаў БССР. Тым самым завяршыўся працэс кансалідацыі беларускай нацыі, яе самавызначэння ў рамках нацыянальна-дзяржаўнага ўтварэння сацыялістычнага тыпу.

Эканамічнае, сацыяльна-палітычнае і духоўнае развіццё савецкага грамадства ў адпаведнасці з прынцыпамі марксізму-ленінізму і пралетарскага інтэрнацыяналізму забяспечыла не толькі юрыдычную, але і фактычную роўнасць усіх нацый і народнасцей нашай краіны, умацаванне іх дружбы і братэрства. З нязменным пачуццём удзячнасці мы падкрэсліваем вядучую ролю ў гэтым гістарычна важным працэсе вялікага рускага народа.

У выніку рэвалюцыйна-пераўтваральнай дзейнасці Камуністычнай партыі, аб'яднання намаганняў усіх народаў Краіны

Саветаў атрымала рэальнае ўвасабленне ленінская ідэя аб свабодным саюзе свабодных работнікаў, у якім мацнеюць і развіваюцца адпавядаючы нашаму камуністычнаму ідэалу традыцыі інтэрнацыянальнага братэрства, штодзённых клопатаў грамадства аб чалавеку і высокай адказнасці чалавека перад грамадствам. І працоўныя Беларусі ганарацца і шчаслівыя сваёй прыналежнасцю да гэтага непарушаемага саюза роўных, да вялікай сацыяльнай і інтэрнацыянальнай агульнасці, імя якой—савецкі народ. У гэтым брацкім яднанні, якое вытрымала выпрабаванне на трываласць і ў гады мірнай працы, і ў найцяжэйшую часіну барацьбы з нямецка-фашысцкімі захопнікамі, беларускі народ чэрпаў і чэрпае сілы і натхненне ў паспяховым ажыццяўленні планаў партыі, у будаўніцтве камунізму.

Абапіраючыся на шырокія магчымасці развітога сацыялістычнага грамадства, створанага намаганнямі Камуністычнай партыі, усіх савецкіх людзей, на тое, што дасягнута рэспублікай ва ўсіх галінах эканомікі і культуры, мы можам і павінны працаваць з усёўзрастаючай аддачай, няўхільна нарошчваючы эфектыўнасць працы нашага народа, павялічваючы яго ўклад у скарбніцу матэрыяльных і духоўных багаццяў краіны. На гэта нацэлены ўсе прымаемыя намі меры, усе нашы рашэнні і практычныя дзеянні. Гэтаму павінна садзейнічаць і ўся шматгранная работа па рэалізацыі палажэнняў і ўстановак новай Канстытуцыі БССР, праект якой вынесены сёння на разгляд паўнамоцных прадстаўнікоў нашага народа.

II

Пры падрыхтоўцы праекта новага Асноўнага Закона Беларускай ССР Канстытуцыйная камісія, утвораная Вярхоўным Саветам рэспублікі, зыходзіла з ленінскіх ідэй аб сутнасці і прызначэнні канстытуцыі сацыялістычнага тыпу. Яна кіравалася рашэннямі XXV з'езда партыі, майскага і кастрычніцкага (1977 г.) пленумаў ЦК КПСС, нечарговай сямёй сесіі Вярхоўнага Савета СССР, тэарэтычнымі палажэннямі і ўстаноўкамі, якія змешчаны ў працах і выступленнях таварыша Л. І. Брэжнева.

Што можна сказаць па сутнасці самога праекта Канстытуцыі?

Галоўнае, вызначальнае, несумненна, заключаецца ў тым, што ён зыходзіць з важнейшых палажэнняў Канстытуцыі СССР і адлюстроўвае іх з гранічнай паўнатой і дакладнасцю. Думаю, няма неабходнасці асабліва растлумачваць, што адпаведнасць праекта Канстытуцыі БССР Асноўнаму Закону краіны абумоўліваецца і вызначаецца адзінствам палітычнай, эканамічнай і сацыяльнай асновы Саюза ССР у цэлым і кожнай саюзнай рэспублікі паасобку, адзінствам іх класавай сутнасці, агульнасцю асноў і прынцыпаў нашага сацыялістычнага быцця, галоўных задач і вышэйшай мэты камуністычнага будаўніцтва. Гэта для кожнага савецкага чалавека ісціна, якая не патрабуе доказаў, так

(Працяг на 6-й стар.)

БЕЛАРУСКІ НАРОД ВІТАЕ

УЗЯТЫ З ЖЫЦЦЯ

ДЭКЛАРАЦЫЯ

ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БЕЛАРУСКАЙ САВЕЦКАЙ САЦЫЯЛІСТЫЧНАЙ РЭСПУБЛІКІ

Аб прыняцці і аб'яўленні Канстытуцыі [Асноўнага Закона] Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі

Вярхоўны Савет Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, дзейнічаючы ад імя народа Беларускай ССР і выражаючы яго суверэнную волю, прымае Канстытуцыю [Асноўны Закон] Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі і аб'яўляе аб яе ўвядзенні ў дзеянне з 14 красавіка 1978 года.

СТАРШЫНЯ ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР
І. ПАЛЯКОУ
САКРАТАР ПРЭЗІДЫУМА ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР
Л. ЧАГІНА

14 красавіка 1978 г. г. Мінск.

ДЗЯРЖАЎНЫ ГІМН БЕЛАРУСКАЙ ССР

Словы М. КЛІМКОВІЧА

Музыка Н. САКАЛОУСКАГА

УРАДЛІВА, ВЕЛІЧНА

Мы — беларусы, з братняю Руссю
Разам шукалі к шчасцю дарог.
У бітвах за волю, ў бітвах за долю
З ёй здабылі мы сцяг перамог.

ПРЫДУЎ:

Нас аб'яднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас ў паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, беларускі народ!

Сілы гартуе люд Беларусі
У братнім саюзе, ў мужнай сям'і.
Вечна мы будзем, вольныя людзі,
Жыць на шчаслівай, вольнай зямлі!

Нас аб'яднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас ў паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, наш свабодны народ!

Дружба народаў — сіла народаў,
К шчасцю працоўных сонечны шлях.
Горда ж узвіся ў светлыя высі,
Сцяг камунізму — радасці сцяг!

Нас аб'яднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас ў паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, наш савецкі народ!

Мы — беларусы, з братняю Руссю
Разам шукалі к шчасцю дарог.
У бітвах за волю, ў бітвах за долю
З ёй здабылі мы сцяг перамог.

Нас аб'яднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас ў паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, беларускі народ!

Сілы гартуе люд Беларусі
У братнім саюзе, ў мужнай сям'і.
Вечна мы будзем, вольныя людзі,
Жыць на шчаслівай, вольнай зямлі!

Нас аб'яднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас ў паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, наш свабодны народ!

Дружба народаў — сіла народаў,
К шчасцю працоўных сонечны шлях.
Горда ж узвіся ў светлыя высі,
Сцяг камунізму — радасці сцяг!

Нас аб'яднала Леніна імя,
Партыя к шчасцю вядзе нас ў паход.
Партыі слава! Слава Радзіме!
Слава табе, наш савецкі народ!

У час абмеркавання праекта новай Канстытуцыі БССР паўсюдна ў рэспубліцы прайшлі сходы працоўных калектываў, на якіх людзі выказвалі свае меркаванні наконт Асноўнага Закона, унеслі ў яго папраўкі і дапаўненні.

Адбыўся такі сход і ў будаўнічым упраўленні № 117 Гомеля. Я сустрэўся з некаторымі яго ўдзельнікамі. Вось што думаюць яны аб новай Канстытуцыі.

Іван БЕЛЫ, цяляр. Яшчэ да таго, як быў надрукаваны праект, мы ў брыгадзе аб ім гаварылі. Меркавалі, якія новыя правы будуць запісаны. Але ніхто з нас нават не падумаў, што яны могуць быць абмежаваны. Гэтая ўпаўнёнанасць натуральная.

Мы нарадзіліся пры Савецкай уладзе. І з дзяцінства ўспрымаем як належнае: дзяржава нас бясплатна вучыць, дае нам прафесію, работу, лечыць, калі захварэем...

Новая Канстытуцыя прадастаўляе нам яшчэ адно важнае права — на жыллё.

Раней у мяне была аднапакаёвая кватэра. Калі ў сям'і стала чацвёра чалавек, атрымаў трохпакаёвую. У такіх ж кватэры нядаўна ўсяліліся многія нашы рабочыя. Так што гэтае права зусім рэальнае.

Мікалай ФЕДАРУК, бетоншчык. Я рабочы. Што ад мяне патрабуюць? Добра працаваць. А за гэта дзяржава владзіцца пра мяне і маю сям'ю. Як і запісана ў Канстытуцыі.

У мяне таксама добрая

кватэра. Дзеці ўжо выраслі, закончылі школу, а сын і дачка паступілі ў інстытут. Мне не трэба збіраць грошы, каб заплаціць за вучобу: яны яшчэ і стыпендыю атрымліваюць.

З гадамі мае здароўе пагоршылася. Таму амаль штогод едзьку ў санаторый. Пущэйкі мне абыходзяцца ў 40—45 рублёў, астатнія 120—125 рублёў даплачваю прафсаюз.

Валянціна СЯНЦОВА, пенсіонерка. Я ўважліва прачытала праект і параўнала яго з Канстытуцыяй рэспублікі 1937 года. Змен шмат. Яны адлюстроўваюць тое новае, што з'явілася ў жыцці. А новае ў тым, што наша дзяржава стала магутнай і багатай, людзі жывуць цяпер заможна і культурна. Мы пабудавалі развіты сацыялізм, і цяпер нашы грамадзянскія правы забяспечваюцца больш поўна.

Вось, напрыклад, права на працу. Раней яно гарантавалася прадурхленнем гаспадарчых крызісаў і ліквідацыяй беспрацоўя. Тады такая гарантыя была важнай, а ця-

пер нават гаварыць аб ёй недарэчна, бо мы даўно і назаўсёды пазбавіліся ад іх. Зараз мае ўнукі могуць выбіраць сабе любую прафесію, бясплатна вучыцца і павышаць сваю кваліфікацыю.

Ці ўзяць хоць бы права на матэрыяльнае забеспячэнне ў старасці. Яно гарантуецца сацыяльным страхаваннем, рознымі дапамагамі, выплатамі пенсій за кошт дзяржавы. Гэта права для мяне цяпер найбольш значнае: я ўжо два гады, як выйшла на адпачынак. Сама пераканалася, наколькі поўна яно ажыццяўляецца. Пенсія ў мяне добрая, кватэра ёсць, і адзінокай сябе не адчуваю.

Мая думка аб новай Канстытуцыі такая: гэта будзе закон, узяты з жыцця.

...Можа каму здасца, быццам мае суб'еднікі не поўнаасцю адказалі на пытанне, бо гаварылі больш аб сабе. Але ў гэтым заключаны вялікі сэнс: кожны з іх у сваім жыцці бачыць увасабленне таго, што абвясціла Канстытуцыя.

У. ЛУКАШЭНКА.

ПАРАЎНАННІ ДОЎГАЖЫХАРКІ

Няма сёння ў нашым краі ніводнай вёскі, ніводнай хаты, дзе б не ведалі пра новую беларускую Канстытуцыю, і няма, напэўна, ніводнага чалавека, які б не меў нахонт гэтага дакумента ўласнага меркавання. Дзіва што — для таго і абмяркоўваўся ўсенародна гэты праект, каб кожны потым мог сказаць: «Тут улічана і мая думка». З Ваўкавысна нядаўна нам прыслалі свой допіс журналісты П. Алесін і С. Літвінчук. Яны сустрэліся са старэйшай жыхаркай горада 105-гадовай Агапай Дубавой. Аказалася, што і яна цікавілася зместам новай Канстытуцыі і параўноўвае сваё мінулае з жыццём, якое бачыць зараз.

Агапа Юр'еўна, яшчэ рухавая сівагаловая жанчына, аказалася надзвычай ветлівай гаспадыняй. Яна не пачала гаворку, пакуль не пачаставала нас духмянай «антонаўкай». З гэтых яблыкаў і завязалася размова.

— Калі б не праца, ці стаялі б тут гэтыя яблыкi? Праца, дзеткі мае, — найвялікшае багацце. Ды толькі не заўсёды так было. Сама я працавала з васьмі гадоў: пасвіла статак, жыта жала, прала кудзелю...

Калі б пры цяперашняй уладзе, напэўна б сто медалёў зарабіла за жыццё. Зараз за працу ўсё даюць — і грошы добрыя, і кватэры выдатныя, і пущэйкі ўсялякія на курорты, і ордэны. А тады ж і на хлеб не заўсёды хапала. Нездарма напрыдумвалі ўсякіх пастоў: тры дні — дзяды, шэсць нядзель — загавіны, вялікі пост перад вялікім днём, спасаўка, пястроўка ды яшчэ дадайце кожную сераду і пятніцу. Такіх галодных дзён шмат набіралася.

Мы загаварылі пра ахову здароўя, пра тое, як пільна сочаць зараз медыкі за самаадчуваннем кожнага чалавека. І тут у Агапы Юр'еўны знайшлося шмат цікавых параўнанняў.

— Гэта цяпер у законе запісана, што жанчына пасля родаў атрымлівае адпачынак на цэлы год ды яшчэ і грошы. А тады — жнеш жыта, а дзіце ў разоры вішчыць, заходзіцца, а падысці да яго часу няма. Ажно сэрца сціскаецца ад таго плачу. Вельмі шмат дзетак гінула ад недагляду, хвароб, якія не было каму лячыць. Не, ніяк не параўнаць ранейшае жыццё з цяперашнім, усё змянілася да лепшага. Таму, я ведаю, і Канстытуцыю прымаюць новую, яшчэ лепшую, чым была дагэтуль.

Агапа Юр'еўна сама чытае ўжо з цяжкасцю — вочы балюць. А вось сын яе Міхаіл Дзмітрыевіч, яму цяпер за шэсцьдзесят, прачытаў маці ўголас усю газету, дзе быў змешчан праект Канстытуцыі, і Агапа Юр'еўна добра запомніла многія яе радкі.

— Вось там напісана аб правах на жыллё. Мы з мужам усё жыццё працавалі на хату. У адной палавіне жылі, другую будавалі. Але так і не паспелі пакласці драўляную падлогу — памёр муж. А паглядзеў бы ён цяпер на сынаву хату, на тыя дзяржаўныя кватэры, у якіх жывуць яго ўнукі!

Дом Міхаіла Дзмітрыевіча, сапраўды, адзін з прыгажэйшых на Чырвонаармейскай вуліцы. З густам пафарбаваны, вокны з ліштвамі, жалезная брама, а над самым ганкам — зялёны, ажно не пранікае дождж, дах з вінаграднай лазы. Побач альтанка, дзе, сабраўшы пажылых суседкаў, любіць пасядзець старая.

За два гады пабудавалася Міхаіл Дубавы ў Ваўкавыску. Уззяў пазыку ў дзяржавы, свае грошы меў, наняў майстроў — не хата атрымалася, а цацка.

...Мы развіталіся з Агапай Юр'еўнай, пажадаўшы ёй добрага здароўя.

РАБОЧЫЯ ПАДТРЫМЛІВАЮЦЬ

Знаёмчыся з раздзеламі праекта новай Канстытуцыі рэспублікі, перш за ўсё прыходзіць да думкі, што гэты дакумент — новае праўленне клопатаў партыі і дзяржавы аб людзях працы. Нам прадастаўляецца шырокія правы ўдзельнічаць у кіраванні дзяржаўнымі і грамадскімі справамі, права на працу, вучобу, ахову здароўя, адпачынак...

У артыкуле 58 праекта гаворыцца: «Абавязак і справа кожнага здольнага да працы грамадзяніна Беларускай ССР — сумленна праца ў выбранай ім галіне грамадска карыснай дзейнасці, захаванне працоўнай дысцыпліны. Ухіленне ад грамадска карыснай працы несумяшчальна з прынцыпамі сацыялістычнага грамадства». Лічу, што гэта правільнае вызначэнне. Бо, удзельнічаючы ў грамадскай вытворчасці, мы мацеем магутнасць нашай Радзімы, будзем наша шчасце, светлае будучае — камунізм.

Новая Канстытуцыя заканадаўча замацоўвае тыя змены, якія адбыліся ў краіне. А іх нават на маім жыцці было надзвычай шмат.

Хіба мог я, вясновы хлопец, падумаць у 30-я гады, што калі-небудзь сваімі рукамі буду збіраць трактары? Памятаю, з якім захапленнем сустрэлі мя ў сваёй роднай вёсцы Шыраеўка першы трактар. З надзеяй глядзелі на яго сяляне, ведаючы, што «сталёвы конь» павінен стаць іх першым памочнікам. І як марылі мець іх болей!

Мінулым летам я пабываў у родных мясцінах. Калгас «Дружба» — адзін з самых багатых у раёне. Толькі адных трактароў звыш трох дзесяткаў. Свой Палац культуры, у калгаснікаў — выдатныя дамы, у кожным — дастатак.

А ўзяць наш завод. У цэхах — паточныя і аўтаматычныя лініі, складаныя вытворчыя задачы рашаюць электронна-вылічальныя машыны. Праца рабочых аблягчаецца з кожным днём. Зараз, напрыклад, узровень механізацыі і аўтаматызацыі ў вытворчасці дзведзены да 82 працэнтаў, на пагрузачна-разгрузачных і складскіх апаратах — да 85,7 працэнта. Рабочыя папраўляюць здароўе ў сваім прафілакторыі, вольны

час праводзяць ва ўласным Палацы культуры. Доме фізкультуры, на стадыёне, у плавательных басейнах. Летам і зімой яны выезджаюць на гарадскую базу адпачынку, якая размешчана ў малюнічым кутку на беразе возера Вяча...

На сваім вытворчым сходзе мы адобрылі змест праекта Канстытуцыі БССР. А ў адказ на вызначаны ў гэтым дакуменце новыя клопаты аб нас, рабочых, вырашылі працаваць яшчэ лепш, каб хутчэй наблізіць вырашэнне тых задач, аб якіх гаворыцца ў Асноўным Законе.

А. КУЗНЯЦОУ,
слесар Мінскага завода спецыяльнага інструменту і тэхаснасткі, лаўрэат Дзяржаўнай прэміі ССР.

«Голас Радзімы»

№ 16 (1534), 1978 г.

НОВЫ АСНОЎНЫ ЗАКОН

ГАВОРАЦЬ ДЭПУТАТЫ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БЕЛАРУСКАЙ ССР

У ІМЯ БУДУЧЫНІ

Кандрат КРАПІВА,
народны пісьменнік БССР

Я быў сталым чалавекам, калі прымалася папярэдняя Канстытуцыя БССР, — у 1937 годзе. Таму добра памятаю энтузіязм і ўздзім, што спадарожнічалі гэтай падзеі. Канстытуцыя замацоўвала дасягненні рэспублікі ў гаспадарчым і культурным будаўніцтве. На той час яны ўражвалі кожнага — надта ж памятна было, з чаго пачыналася Савецкая ўлада, якія бяспраўе, галечу і непісьменнасць даўлося ёй адольце. Перспектывы на будучае адкрываліся грандыёзныя, палёт фантазіі стваральніцкай новага грамадства апарэджваў мары самых смелых герояў казак.

Прайшло сорак гадоў. І мне прыемна сказаць сёння, што я быў сведкам здзяйснення гэтых планаў партыі і народа, што па меры сваіх сіл і магчымасцей садзейнічаў іх ажыццяўленню. Галасуючы на нечарговай дзевятай сесіі Вяр-

хоўнага Савета БССР за новы Асноўны Закон маёй рэспублікі, я трымаю пэўную адказнасць перад нашчадкамі. Але мой жыццёвы вопыт (пачынаючы з другога склікання, я нязменны дэпутат Вярхоўнага Савета БССР) упэўнівае: зроблены новы крок па шляху міру і прагрэсу, адкрываюцца велічныя перспектывы будаўніцтва камунізму ў нашай краіне. Нашы асноўныя прынцыпы і мэты застаюцца нязменнымі, яны толькі дапоўнены новымі палажэннямі, удакладнены, пашыраны, набываюць далейшае развіццё.

Бываючы ў замежных паездках, напрыклад, прымаючы ўдзел у рабоце Генеральнай Асамблеі ААН, я меў магчымасць карыстацца палажэннямі Канстытуцыі БССР як суверэннай сацыялістычнай дзяржавы. Як вядома, наша рэспубліка ў ліку заснавальнікаў гэтай паважанай міжнароднай арганізацыі. І я лічу вельмі правільным, што ў новай Канстытуцыі БССР ёсць асобны раздзел «Знешнепалітычная дзейнасць і абарона сацыялістычнай Айчыны».

З многіх важных палажэнняў Канстытуцыі я хацеў бы падкрэсліць вось гэта — «праслававанне за крытыку забараняецца». Пісьменніку — сатырыку, які пастаянна мае справу з бюракратамі, мяшчанамі, прыставаўцамі і іншымі адмоўнымі героямі, дзяржава дае такім чынам шчыт для змагання з усім, што перашкаджае нашаму руху наперад, засмечвае наша кіпучае, стваральнае жыццё.

Каб хто раптам спытаў у мяне па дарозе на сесію, які артыкул Канстытуцыі займае мае думкі, я б адразу адказала — 33-ці. «Жанчына і мужчына маюць у Беларускай ССР роўныя правы». Гэта раўнапраўе даўно з'яўляецца рэальнасцю.

Але дзяржава прадугледжвае для жанчын-маці шэраг ільгот. А вось у магчымасці атрымання адукацыі, выбару прафесіі, службовай кар'еры, грамадска-палітычнай і культурнай дзейнасці мужчыны і жанчыны ў нас сапраўды роўныя. Толькі роўнасць гэтую мы ўспрымаем і разумеем крыху не так, як амерыканскія феміністкі, напрыклад, пра якіх мне нядаўна давялося чытаць. Навошта займацца дробязнымі падлікамі — хто каму колькі вінен? Калі ў сям'і пануе згода і ўзаемапавага, а ў адпаведнасці з Канстытуцыяй «шлюб заснаваны на добраахвотным па-

МАЦІ І ДЗЕЦІ

Тамара БАРАНОУСКАЯ,
рабочая з Барысава

гадненні жанчыны і мужчыны», то кожны імкнецца дапамагчы адзін аднаму. Не бярэцца сцвярджаць, у чым тут прычына — «ветлівасць» мужчын ці актыўнасць жанчын, але па статыстыцы сярод асоб з вышэйшай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй упэўнена лідзіруе «слабы пол».

Мне ўяўляецца правільным актыўнае выхаванне ў дзяцей, падлеткаў павягі і клепатлівых адносін да жанчын, якое вядзецца ў нашай краіне школай, сям'ёй, прэсай. Здавалася б, дробязь — хлопчык прапусціў аднакласніцу ўперад, дапамог маці прыбраць у кватэры, пад-

садзіў незнаёмую бабульку ў тралейбус. Але выхаванасць у масавым маштабе, у спалучэнні з іншымі станоўчымі якасцямі, дае прывабны партрэт грамадства, якое клопаціцца пра кожнага свайго члена яшчэ да яго нараджэння, аберагаючы маці.

ГАЛАСУЮ ЗА КАМУНІЗМ

Мікалай МУХІН,
прафесар

Як вучонаму мне асабліва прыемна было бачыць у Асноўным Законе артыкулы, дзе гаворыцца аб тым, што дзяржава, у адпаведнасці з патрабаваннямі грамадства, клопаціцца аб планамерным развіцці навукі, падрыхтоўцы кадрў для яе, укараненні вынікаў даследаванняў у народную гаспадарку і іншыя сферы жыцця. Канстытуцыя таксама абвясчае свабоду навуковай творчасці. Нарэшце, як і ўсім грамадзянам, яна гарантуе вучоным паўнату асабістых правоў і свабод.

Пастаўленая ў такія спрыяльныя ўмовы, навука стала ў нашым краі магутнай прадукцыйнай сілай. Гэта бачна і на прыкладзе Беларускага навукова-даследчага інстытута земляробства, дзе я працую. Летась інстытуту споўнілася 50 год. За гэты час яго калектыв вывёў і ўкараніў у народную гаспадарку дзесяткі новых гатункаў сельскагаспадарчых культур. Эканамічны эффект ад іх рас-

паўсюджвання на нашых палях нават цяжка падлічыць. Напрыклад, толькі за гады дзевятай пяцігодкі наша азімае жыта «белта» прынесла дзяржаве дадаткова 100 мільёнаў рублёў.

Мы ніколі не змаглі б дасягнуць такіх адчувальных поспехаў, калі б не пастаянныя кло-

паты аб нас, вучоных, з боку партыі і ўрада. На развіццё навукі кожны год выдаткоўваецца велізарныя сродкі. За іх будуюцца новыя лабараторыі, набываюцца самае сучаснае абсталяванне і прыборы. Мы маем магчымасць шырока і ўсебакова правярыць вынікі даследаванняў у народнай гаспадарцы.

Намала значыць і псіхалагічны клімат, які пануе вакол нас. Вучоныя заўсёды ўпэўнены ў сваім заўтрашнім дні, ім не пагражае лёс многіх заходніх калегаў, якія нярэдка аказваюцца без работы. Мы цалкам свабодны ў сваім навуковым пошуку і не адчуваем на сабе ніякага дыктату «зверху».

Галасуючы за нашу новую Канстытуцыю, я ад імя тысяч сваіх калегаў дзякаваў дзяржаве за ўсё добрае, што яна зрабіла для нас. Разам з тым я галасаваў за нашу камуністычную будучыню, рысы якой выразна акрэслены ў новай Канстытуцыі.

БУДУЕМ АГРАГАРАДЫ

Іван ДЗМІТРАЧЭНКА,
старшыня
Расонскага райвыканкома

Жыццёвасць нашага Асноўнага Закона — выключная. Пра гэта шмат гаварылі працаўнікі раёна ў час абмеркавання праекта Канстытуцыі БССР. Кожны з выступаўшых браў факты, вядомыя прысутным, таму разважанні былі цікавымі і павучальнымі. Веліч нашага часу якраз у тым, што мы сталі лічыць звычайным многае, што здзівіла б нашых папярэднікаў. Я трынаццаць гадоў працую ў гэтым раёне і, параўноўваючы ў думках такое недалёкае мінулае і сённяшні дзень, выразна бачу: выраслі людзі — разважлівыя, адукаваныя, гаспадарлівыя; узмацніліся гаспадаркі; узраслі патрабаванні і магчымасці іх задавальнення.

У апошнія гады мы ўзялі новыя будынкі для некалькіх сярэдніх школ. У іх ліку і Расонская школа, дзе ў даваенныя гады працаваў настаўнікам фізікі і матэматыкі Пётр Мацэраў, цяпер першы сакратар ЦК КП Беларусі, Старшыня Канстытуцыйнай камісіі, якая прадставіла на зацвярджэнне дэпутатаў нечарговай сесіі Вярхоўнага Савета БССР праект Асноўнага Закона рэспублікі. 730 хлопчыкаў і дзяўчынак набываюць веды толькі ў адной, згаданай вышэй, Расонскай школе, рэалізуючы на практыцы палажэнне Канстытуцыі БССР —

«Грамадзяне Беларускай ССР маюць права на адукацыю».

Як належнае ўспрымаюцца сёння ў сельскай мясцовасці сталовыя, кафэ, магазіны-кулінарны, Дамы быту, гасцініцы, кніжныя магазіны.

Папулярнасцю карыстаюцца ў вяскоўцаў дамы з усімі выгодамі, якія будуцца не толькі ў райцэнтры, але і ў многіх гаспадарках. Паступова ператвараюцца ў сучасныя аграгарады вёскі Забор'е, Янкавічы, Селяўшчына. 60-кватэрны дом для меліяратараў будзе здадзены сёлета ў Расонах. «Грамадзяне Беларускай ССР маюць права на жыллё» — артыкул 42 гарантуе людзям новыя даброты.

АДНА СА ШМАТЛІКІХ ДАБРОТ

Аляксей КАВАЛЕВІЧ,
машыніст экскаватара
Сігневіцкага
будаўніча-мантажнага
ўпраўлення

падаркам і сучасныя пасёлкі з усімі гарадскімі выгодамі.

Але мы не заўсёды правільна ставіліся да гэтай надзвычай тонкай справы. Умяшанне ў прыроду патрабуе вялікіх ведаў і пэўнай асцярожнасці. Таму некаторыя меліярацыйныя сістэмы, пабудаваныя без уліку апошніх навуковых даследаванняў, давалася рэканструаваць. Зараз мы будзем рэгулюемыя сістэмы, якія могуць не толькі збіраць залішнюю вільгаць, але і падаваць яе ў патрэбны момант на палі. Меліяратары ашчадна ставяцца да ўсяго прыроднага комплексу: да расліннага і жывёльнага свету, ландшафту, рэк і нават саміх балот, пакідаючы многія з іх для захавання натуральнай прыроднай раўнавагі.

Ахова прыроды, такім чынам, стала ў нашай краіне агульнанароднай справай. Ме-

рапрыемствы па яе ажыццяўленню ўваходзяць у народна-гаспадарчыя планы. Толькі ў дзесятай пяцігодцы на гэтыя мэты ў СССР асігнавана каля 15 мільярдў рублёў. І ўсё ж няма сумненняў, што новая Канстытуцыя будзе спрыяць яшчэ больш прыродаахоўчай рабоце.

Такія толькі адна са шматлікіх даброт, якія нясе нашаму грамадству новая Канстытуцыя.

КАЛЕКТЫЎ — ЯЧЭЙКА ГРАМАДСТВА

Валянцін ПЕНЯЗЬ,
токара-расточнік Мінскага
станкабудаўнічага завода
імя Кастрычніцкай рэвалюцыі.

Надзвычай важным палажэннем новай Канстытуцыі лічу тое, што яна заканадаўча замацоўвае права працоўных калектываў удзельнічаць у абмеркаванні і вырашэнні дзяржаўных і грамадскіх спраў, а таксама ў кіраванні прадпрыемствамі і ўстановамі.

Практыка актыўнага ўдзелу рабочых у кіраванні грамадскай вытворчасцю існуе ўжо даўно. Вазьміце наш завод. Ніводнае важнае эканамічнае і сацыяльнае пытанне не прымаецца без папярэдняга аб-

меркавання яго калектывам. У нас, як на ўсіх прадпрыемствах, існуе шмат форм удзелу рабочых у кіраванні заводам. Гэта — пастаянная дзеючая вытворчая нарада, якая кантралюе гаспадарчую дзейнасць адміністрацыі, групы народных кантралёраў, створаныя на кожным участку.

Завод выпускае металарэз-

ныя аўтаматы і паўаўтаматы з лічбавым праграмным кіраваннем, яны экспартуюцца ў 45 краін свету. Вырабляць такую прадукцыю могуць толькі высокакваліфікаваныя спецыялісты. Таму на прадпрыемстве шырока распаўсюджана настаўніцтва. Сутнасць яго ў тым, што майстры вышэйшага класа, дапамагаючы маладым дасканала асвоіць прафесію, займаюцца адначасова і выхаваннем. Адказныя задачы і ў саветаў маладых рабочых,

спецыялістаў, наватараў. Яны прыцягваюць юнакоў і дзяўчат да тэхнічнай творчасці. У нас 700 рацыяналізатараў і вынаходнікаў. Толькі летась яны падалі 1 070 прапаноў, ад укаранення якіх дзяржава эканоміла сотні тысяч рублёў.

Мы кіруем сваім заводам і праз выбарныя прафсаюзныя, партыйныя і камсамольскія органы, у якія ўваходзяць сотні людзей. 17 чалавек прадстаўляюць наш завод у раённым, 2 — у гарадскім Саветах народных дэпутатаў, а я — у Вярхоўным Савеце рэспублікі... Такіх правоў рабочыя не маюць нідзе ў свеце.

Даклад таварыша П. М. МАШЭРАВА на сесіі Вярхоўнага Савета БССР 13 красавіка 1978 г.

[Працяг.
Пачатак на 3-й стар.]

сказаць, альфа і амега яго сілы, яго веры, усяго жыцця і працы.

Разам з тым праект Канстытуцыі БССР адлюстроўвае не толькі агульныя рысы, уласцівыя ўсім саюзным рэспублікам як састаўным часткам Саюза ССР, але і спецыфічныя асаблівасці Беларускай ССР, звязаныя з колькасцю і нацыянальнымі саставам яе насельніцтва, з адміністрацыйна-тэрытарыяльнай будовай і сістэмай органаў дзяржаўнай улады і кіравання, якія адпавядаюць гэтай будове.

У рабоце над праектам камісія абпіралася на багаты вопыт канстытуцыйнага будаўніцтва, набыты як краінай у цэлым, так і нашай рэспублікай. Напамню, што разглядаемы намі праект новай Канстытуцыі Беларускай ССР з'яўляецца праектам чацвёртага па ліку Асноўнага Закона рэспублікі. Першая Канстытуцыя Беларускай ССР была прынята 1 з'ездам Саветаў БССР 3 лютага 1919 года, праз месяц пасля абвешчання Сацыялістычнай Саветскай Рэспублікі Беларусі. Узораў для яе з'явілася распрацаваная пры асабістым удзеле У. І. Леніна першая Саветская Канстытуцыя 1918 года. Ленінскія прынцыпы Асноўнага Закона сацыялістычнай дзяржавы атрымалі далейшае развіццё ў Канстытуцыі БССР 1927 года, затым у Канстытуцыі рэспублікі 1937 года.

Гэтыя канстытуцыйныя акты абзначылі буйныя, змяняльныя векі ў станаўленні, умацаванні і росквіце Беларускай ССР у брацкай сям'і саветскіх рэспублік, у рэвалюцыйным пераўтварэнні глыбінных пластоў народнага жыцця на аснове ўсталявання і перамогі сацыялістычных грамадскіх адносін. Тое, аб чым марылі, за што змагаліся многія пакаленні нашых людзей, якія даказалі сваю беззапаветную адданасць справе Вялікага Кастрычніка, неумірочай ленынскай справе, цяпер знайшло сваё адлюстраванне ў пабудаванні ў ССР грамадстве сталага сацыялізму. Мы шчаслівыя і ганарымся тым, што рэспубліка наша, якая дынамічна развіваецца, з'яўляецца непадзельнай, арганічнай часткай магутнага Саюза ССР, накіраванага да камунізму.

Такім чынам, галоўныя мэты і задачы, якія ставіліся Канстытуцыямі БССР 1919, 1927 і 1937 гадоў, былі дасягнуты, паспяхова вырашаны.

Праект новай Канстытуцыі Беларускай ССР, захоўваючы пераемнасць асноўных прынцыпаў папярэдніх Канстытуцый, узбагачаныя выключна важнымі тэарэтычнымі палажэннямі, палітычнымі і прававымі ўстанаўленнямі, выпрацаванымі Камуністычнай партыяй, яе ленынскім кіраўніцтвам, калектыўнай мудрасцю ўсяго саветскага народа.

Праламленне ў праекце багацця ідэй, звязаных з вызначэннем агульнанародных мэт, задач і шляхоў далейшага развіцця палітычнай і эканамічнай сістэмы нашага грамадства, сацыялістычнай дзяржавы і яе функцый на сучасным этапе, — надзейная гарантыя высокай сацыяльна-палітычнай і прававой эфектыўнасці новага Асноўнага Закона БССР. Мы бачым у гэтым важнейшы сродак забеспячэння далейшага ўсебаковага прагрэсу рэспублікі на шляхах камуністычнага будаўніцтва.

У праекце сінтэзаваны таксама важнейшыя аспекты сучаснай практыкі агульнасаюзнай і рэспубліканскай праватворчасці, якія датычаць абнаўлення і ўдасканалення заканадаўства,

што рэгулюе грамадскія адносіны ў розных сферах жыцця. Такія зыходныя пазіцыі, якія прадвызначылі галоўныя рысы і асаблівасці праекта Асноўнага Закона БССР.

Што датычыць яго структуры і важнейшых палажэнняў, то яны ідэнтычныя са структурай і прынцыпамі Канстытуцыі ССР, якія маюць агульнае значэнне для ўсіх саюзных рэспублік і адлюстроўваюць глыбокае ўнутранае адзінства саветскай канстытуцыйнай сістэмы ў цэлым.

Надзвычай прынцыповую важнасць мае юрыдычнае замацаванне ў праекце Асноўнага Закона рэспублікі ў поўнай адпаведнасці з цяпер дзеючай Канстытуцыяй ССР разгорнутай характарыстыкі плённай і ўсеўзрастаючай ролі Камуністычнай партыі Саветскага Саюза. Іменна партыя Леніна забяспечвае адзінства мэты, высокую ступень арганізаванасці і каардынацыі агульнанародных намаганняў, аптымальную эфектыўнасць усёй палітычнай сістэмы нашага шматнацыянальнага сацыялістычнага грамадства. Узброеная марксісцка-ленынскім вучэннем, яна вызначае генеральную перспектыву нашага развіцця, лінію ўнутранай і знешняй палітыкі ССР, кіруе вялікай стваральнай дзейнасцю саветскага народа, надае планамерны, навукова абгрунтаваны характар яго барацьбе за перамогу камунізму.

У праекце значна паўней у параўнанні з Канстытуцыяй 1937 года адлюстраваны палітычныя, сацыяльна-эканамічныя і духоўныя асновы грамадства, функцыі і роля ўсіх звянаў нашага дзяржаўнага, грамадскага арганізма, замацаваны ствараемыя сталым сацыялізмам трывалыя гарантыі найбольш поўнага раскрыцця і праяўлення чалавечага ў чалавеку.

Як і ў Канстытуцыі Саюза ССР, у праекце Асноўнага Закона рэспублікі паслядоўна рэалізуецца лінія КПСС на далейшае разгортванне саветскай дэмакратыі ва ўсіх сферах — палітычнай, эканамічнай, сацыяльнай, культурнай. Прадугледжваецца ўсё больш шырокі ўдзел грамадзян у кіраванні справамі грамадства і дзяржавы, павышэнне актыўнасці працоўных калектываў і грамадскіх арганізацый, умацаванне народнага кантролю, умацаванне прававой асновы дзяржаўнага і грамадскага жыцця, расшырэнне публічнасці, пастаянны ўлік грамадскай думкі пры вырашэнні пытанняў гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

Далейшае развіццё атрымліваюць дэмакратычныя прынцыпы арганізацыі і дзейнасці Саветаў усіх ступеней — ад сельскага і да Вярхоўнага Савета БССР. Падкрэсліваецца, што яны будуць сваю работу на аснове калектыўнасці, свабоднага, дзелавога абмеркавання і вырашэння бягучых і перспектывных задач, публічнасці, шырокага прыцягнення грамадзян да ўдзелу ў дзейнасці саветскіх органаў. Толькі ў рабоце пастаянных камісій мясцовых Саветаў побач з дэпутатамі ў рэспубліцы ўключана звыш 75 тысяч актывістаў. Акрамя таго, у нас дзейнічае каля 120 тысяч самадзейных арганізацый, якія аб'ядноўваюць амаль 1,5 мільёна чалавек. Яны з'яўляюцца масавай апорай Саветаў народных дэпутатаў, важнай формай іх глыбокай і штодзённай сувязі з насельніцтвам. З палітычнага і ідэалагічнага пунктаў гледжання — гэта пытанне ўсіх пытанняў. Як адзначаў У. І. Ленін, «...чым больш вялікая, чым больш адказная новая гіста-

рычная задача, тым больш павінна быць людзей, мільёны якіх трэба прыцягнуць да самастойнага ўдзелу ў вырашэнні гэтых задач».

А што можа быць больш велічным і адказным за пастаўленай цяпер партыяй задачы камуністычнага будаўніцтва?! І, каб вырашаць іх найлепшым чынам, нам трэба ўпарта і настойліва расшыраць рэальны ўдзел працоўнікоў нашых гарадоў і вёсак у стваральнай творчай рабоце, у кіраванні ўсімі грамадскімі і дзяржаўнымі справамі. У гэтым — залог поспеху. У гэтым — гарантыя актывізацыі ўсёй дзейнасці Саветаў знізу даверху. У гэтым — і надзейнае лякарства ад такіх нярэдкаў яшчэ болей, як фармалізм і бюракратызм, коснасць і падмена жывой справы нікому не патрэбнай паператворчасцю. Адным словам, трэба не па форме, а па сутнасці паляпшаць работу ўсіх звянаў нашага дзяржаўнага механізму.

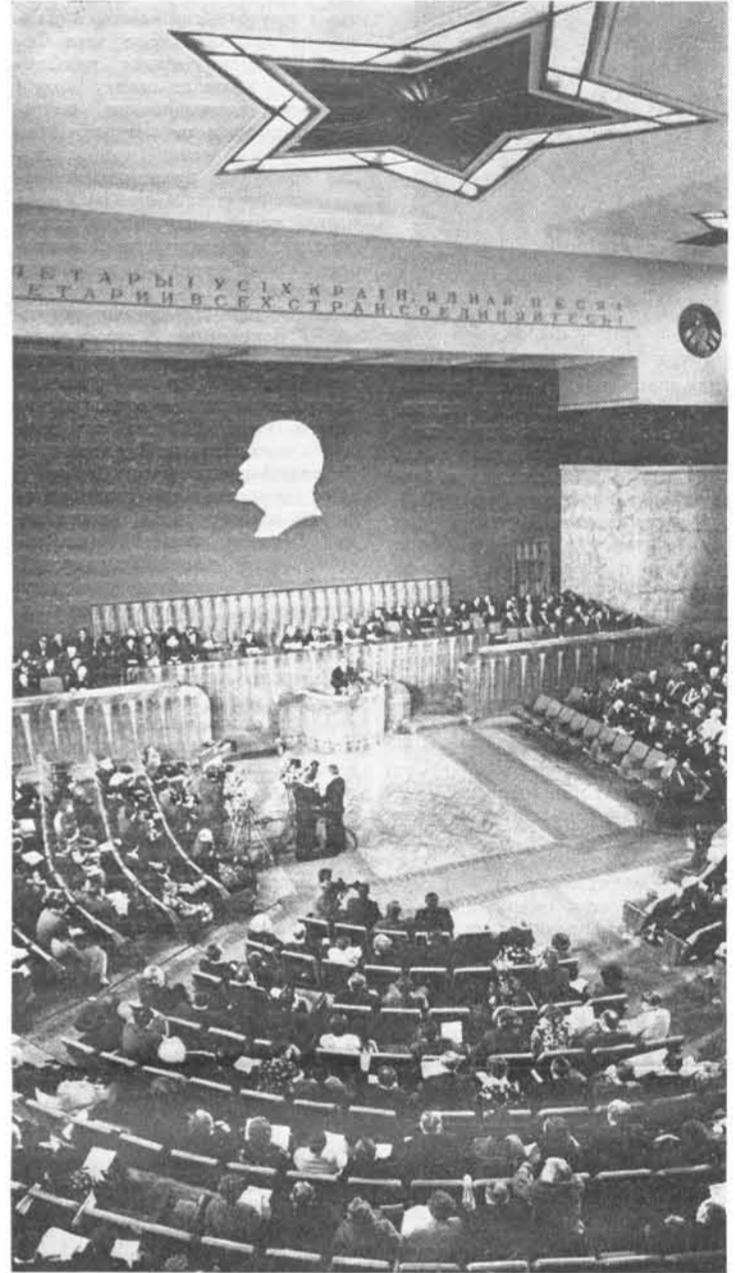
З мэтай павышэння ролі народных дэпутатаў у праекце замацоўваюцца іх асноўныя паўнамоцтвы, вызначаныя Законам аб статусе дэпутатаў. Іх цесная сувязь з выбаршчыкамі, падсправаздачнасць і падкантрольнасць народу — вось адзін з важнейшых дэмакратычных прынцыпаў арганізацыі і дзейнасці прадстаўнічых органаў дзяржаўнай улады. У. І. Ленін указваў, што парламентарыі, дэпутаты «павінны самі працаваць, самі выконваць свае законы, самі правяраць тое, што атрымліваецца ў жыцці, самі адказваць непасрэдна перад сваімі выбаршчыкамі».

Яркім праяўленнем сапраўднага дэмакратызму нашага ладу, дзейснага ўдзелу мас у кіраванні справамі дзяржавы з'яўляюцца наказы выбаршчыкаў. Працоўныя ўсё часцей выкарыстоўваюць іх у якасці інструмента для ўдасканалення работы калектываў прадпрыемстваў, арганізацый і ўстаноў, павышэння эфектыўнасці творчасці, павелічэння выпуску тавараў народнага спажывання, паліпшэння дзейнасці сферы абслугоўвання і г. д.

Змешчаны ў праекце Асноўнага Закона БССР артыкул аб наказах замацоўвае гэту дзейную форму ўплыву выбаршчыкаў на павышэнне актыўнасці сваіх паўнамоцных прадстаўнікоў у органах дзяржаўнай улады. Арганізацыя гэтай работы мае вельмі актуальнае значэнне. Як вядома, 24 лютага гэтага года на пасяджэнні Прэзідыума Вярхоўнага Савета ССР пад старшынствам таварыша Л. І. Брэжнева разгледжана пытанне «Аб практыцы работы Саветаў народных дэпутатаў Беларускай ССР з наказамі выбаршчыкаў» і адобраны становачы вопыт, набыты ў нас у гэтай справе. Разам з тым у прынятай пастанове даручана Прэзідыуму Вярхоўнага Савета, мясцовым Саветам народных дэпутатаў рэспублікі прыняць меры, накіраваныя на далейшае ўдасканаленне дзейнасці дзяржаўных органаў, прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый па разгляду і выкананню наказаў, ліквідацыю наяўных недахопаў. І гэта накладвае на ўсіх нас асаблівую адказнасць за стан гэтага, вельмі патрэбнага ўчастка работы Саветаў.

Шырокае адлюстраванне ў праекце знайшло павышэнне ролі масавых грамадскіх арганізацый — прафсаюзаў, камсамола, кааперацыі і іншых, якія выконваюць важныя сацыяльныя і выхаваўчыя функцыі. Грамадскім арганізацыям у асобе іх рэспубліканскіх органаў прадстаўляецца права заканадаўчай ініцыятывы.

У праект уключана таксама

У зале пасяджэнняў Вярхоўнага Савета БССР.

палажэнне аб працоўных калектывах як пярвічных ячэйках нашага не толькі гаспадарчага, але і палітычнага арганізма, значэнне якіх у абмеркаванні і вырашэнні многіх пытанняў дзяржаўнай важнасці выключна вялікае. Нам трэба і ў далейшым развіваць актыўнасць працоўных калектываў, разглядаць гэта як неад'емную частку агульнай задачы ўдасканалення сацыялістычнай дэмакратыі і ў той жа час як важны рычаг росту грамадскай творчасці, павышэння яе эфектыўнасці, як сродак камуністычнага выхавання працоўных, развіцця іх палітычнай і прававой культуры.

Паслядоўны дэмакратызм і гуманізм сацыялістычнай грамадскай сістэмы ярка праяўляецца ў прынцыпова новым характары ўзаемаадносін дзяржавы і асобы, у няўхільным паліпшэнні ўмоў працы і жыцця нашых людзей, у расшырэнні правоў і свабод саветскага чалавека. Іменна гэта, у поўнай сугучнасці з прынцыпамі Канстытуцыі ССР, дакладна адлюстравана ў тых раздзелах і артыкулах праекта Асноўнага Закона рэспублікі, дзе гаворка ідзе аб высокім канстытуцыйным статусе грамадзяніна.

Разам з тым у праекце Канстытуцыі падкрэсліваецца, што выкарыстанне нашымі людзьмі гарантуемых сацыялістычным грамадствам шырокіх правоў і свабод неаддзельнае ад выканання імі сваіх абавязкаў. Тым самым канстытуцыйна замацоўваецца марксісцка-ленынская канцэпцыя адзінства правоў і абавязкаў, што поўнасцю адпавядае народным сацыялізмам карэнным прынцыпам нашага ўкладу жыцця, мараль-

ным ідэалам саветскага чалавека, яго ўяўленням аб грамадскім абавязку.

У праекце Канстытуцыі адлюстравана курс КПСС на далейшае ўмацаванне сацыялістычнай законнасці і правапарадку, удасканаленне заканадаўства, на выхаванне ў нашых людзей глыбокай павягі да закона. Прынцып сацыялістычнай законнасці і аховы правапарадку замацоўваецца ў якасці кіруючага ў дзейнасці ўсіх дзяржаўных, грамадскіх арганізацый і службовых асоб. Захаванне саветскіх законаў, павага правіл сацыялістычнага супольнага жыцця абвешчаецца таксама канстытуцыйным абавязкам усіх грамадзян.

Вялікая ўвага ўдзяляецца нацыянальна-дзяржаўнай будове Беларускай ССР, якая вызначаецца як суверэнная саветская сацыялістычная дзяржава ў саставе Саюза ССР. Як адзначыў таварыш Л. І. Брэжнеў на майскім (1977 г.) Пленуме ЦК КПСС, вопыт паказаў, што асноўныя рысы федэратыўнай будовы ССР поўнасцю апраўдалі сябе.

Беларускі народ, як і ўсе народы нашай Айчыны, на вопыце ўсяго свайго жыцця, барацьбы і працы на працягу шасці слаўных кастрычніцкіх дзесяцігоддзяў наглядна пераканаўся, што толькі ва ўмовах непарушнага агульнасаветскага братэрства забяспечваецца сапраўды дэмакратычнае спалучэнне агульных інтарэсаў шматнацыянальнай Саветскай дзяржавы з інтарэсамі кожнай з утвараючых яе рэспублік, развіваецца ўшырыню і ўглыбіню дабратворны працэс узаемаўзбагачальнага супрацоў-

[Заканчэнне на 7-й стар.]

Даклад таварыша П. М. МАШЭРАВА на сесіі Вярхоўнага Савета БССР 13 красавіка 1978 г.

[Заканчэнне. Пачатак
на 3-й стар.]

ніцтва і збліжэння сацыялістычных нацый.

Такія асноўныя асаблівасці, галоўныя рысы распрацаванага праекта Канстытуцыі БССР, які, на наш погляд, у тэрэтычных, палітычных і юрыдычных адносінах адпавядае патрабаванням, што прад'яўляюцца да Асноўнага Закона, і атрымаў гарадае абмеркаванне, шырокае падтрымку камуністаў, усіх нашых людзей у ходзе яго ўсенароднага абмеркавання ў рэспубліцы.

III

Зварот да народа, да яго калектыўнага розуму і вопыту, да яго аўтарытэтай думкі, які стаў ужо традыцыйным, поўнаасцю адпавядае духу савецкага дэмакратызму, непарушным лінскім нормам у дзейнасці нашай партыі і дзяржавы. Гэта дыктуецца прынцыпамі і практыкай сацыялістычнага народнаўладдзя, якое адкрывае шырокі прастор для ўсебаковага праяўлення палітычнай творчасці мас, поўнага выкарыстання імі прадстаўленых савецкім ладам правоў і свабод.

Імкнучыся забяспечыць максімальна шырокае, свабоднае і паспраўднае дзелавое абмеркаванне праекта Канстытуцыі, партыйныя арганізацыі правялі вялікую работу з тым, каб данесці змест гэтага гістарычнага дакумента да ўсіх працоўных, усіх слаёў насельніцтва рэспублікі. Яна будавалася ў арганічным адзінстве з выкананнем комплексу арганізацыйных і ідэалагічных мерапрыемстваў, звязаных з ажыццяўленнем норм і прынцыпаў новай Канстытуцыі СССР, вывадаў і ўстановак, змешчаных у выступленнях таварыша Л. І. Брэжнева на майскім, кастрычніцкім і снежаньскім (1977 г.) Пленумах ЦК КПСС, на нечарговай сёмай сесіі Вярхоўнага Савета БССР. Пры гэтым абмеркаванне праекта разглядалася як дзейны сродак праяўлення і развіцця ў нашых людзей высокіх пацужыў сацыялістычнай грамадзянскасці, патрыятызму і інтэрнацыяналізму.

З першага і да апошняга дня гэтай важнай палітычнай кампаніі працаўнікі гарадоў і вёсак праяўлялі высокую актыўнасць, сапраўдную зацікаўленасць у тым, каб Асноўны Закон БССР абвясцілі і замацоўвалі ўсе найбольш істотныя і важныя бакі нашых дасягненняў і заваёў у брацкай сям'і савецкіх народаў, забяспечваючы новыя магчымасці для эканамічнага і сацыяльнага прагрэсу рэспублікі.

Праект Канстытуцыі абмеркаваны на сходах калектываў працоўных на прадпрыемствах, у калгасах, саўгасах, у цэхах, зменах, участках, брыгадах, арганізацыях, установах, навуковых установах, у воінскіх часцях і злучэннях, на сходах грамадзян па месцы пражывання, у друку, па тэлебачанню і радыё.

Усяго было праведзена звыш 70 тысяч сходаў, у якіх прыняло ўдзел каля 6 мільёнаў чалавек. Пры абмеркаванні праекта выступіла звыш 327 тысяч чалавек. Яны ўнеслі больш як 330 тысяч прапаноў і заўваг. Акрамя таго, у партыйнай і савецкай арганіцы, у рэдакцыі газет, на тэлебачанне і радыё паступіла амаль 4,5 тысячы пісьмаў з прапаноў і заўвагамі. Толькі па артыкулах праекта ўнесена больш як 3,1 тысячы прапаноў.

Зрабіць з праведзенага шырокага абмеркавання праекта Канстытуцыі Беларускай ССР, заключаецца ў тым, што наш народ яшчэ раз прадэманстраваў сваю бязмежную адданасць ідэалам партыі Леніна, непахісную рашучасць паспяхова ажыццяўляць пастаўленыя ёю задачы камуністычнага будаўніцтва.

На сходах працоўных з выключнай цеплынёй падкрэслівалася велізарнае значэнне ва ўсім нашым жыцці новай Канстытуцыі СССР, а таксама асабісты ўклад Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР таварыша Л. І. Брэжнева ў распрацоўку і ажыццяўленне ўнутранай і знешняй палітыкі партыі і дзяржавы.

Абмеркаванне праекта Канстытуцыі выйшла далёка за рамкі яго зместу. Яно цесна ўзв'язалася з бягучымі справамі працоўных калектываў, з актуальнымі задачамі гаспадарчага і культурнага будаўніцтва і дапамагала кожнаму нашаму чалавеку яшчэ паўней адчуць сваё дачыненне да вырашэння задач дзясцяй п'яцігодкі. І нам неабходна паклапаціцца аб тым, каб гэта актыўнасць не слабела, а развіталася і набірала сілу, увавасляючыся ў канкрэтныя формы працоўных здзяйсненняў, барацьбы за паспяховае выкананне рашэнняў XXV з'езда КПСС.

У полі зроку працоўных знаходзіліся практычныя дзейнасць розных звенняў дзяржаўнага і гаспадарчага апарату, нявырашаныя праблемы, недахопы ў нашай рабоце. Было выказана нямала прапаноў, якія датычаць паліпшэння дзейнасці савецкіх і гаспадарчых арганізацый, прадпрыемстваў, арганізацый і устаноў, удасканалення заканадаўства. Пры гэтым найбольшая колькасць прапаноў і заўваг паступіла па такіх праблемах, як далейшае развіццё савецкай дэмакратыі, умацаванне працоўнай дысцыпліны, барацьба з антыграмадскімі праяўленнямі, ахова сацыялістычнай уласнасці, рацыянальнае выкарыстанне прыродных рэсурсаў, удасканаленне сацыяльнай палітыкі, умацаванне сацыялістычнай законнасці, барацьба з бюракратызмам.

Усё гэта дае магчымасць зрабіць вывад аб тым, што абмеркаванне праекта Канстытуцыі прайшло ў рэспубліцы паспяхова. Характар пераважнай большасці прапаноў пераканюча сведчыць аб палітычнай сталасці, высокай свядомасці працоўных, адказнасці іх за ўтарызт Савецкай дзяржавы, за няўхільны рост яе эканамічнай і абароннай магутнасці. Гэта была сапраўды ўсенародная шычрая размова не толькі аб дасягненнях, але і аб недахопах у рабоце, аб наяўных рэзервах і магчымасцях нашага далейшага руху наперад.

Вельмі знамянальна, што ў сваіх выступленнях і пісьмах нашы людзі горача і аднадушна падтрымалі асноўныя палажэнні праекта Канстытуцыі БССР. З радасцю і гордасцю гаварылася аб вялікіх заваёвах сацыялізму, якія знайшлі сваё замацаванне ў Асноўным Законе рэспублікі, аб важных сацыяльна-эканамічных зменах у жыцці працоўных Беларусі, што адбыліся за апошнія 40 гадоў.

Рабочыя, калгаснікі, інтэлігенцыя рэспублікі ўсе свае думкі і імкненні звязваюць з мудрасцю і дзейнасцю роднай Камуністычнай партыі, стваральнай сілай яе ўнутранай і знешняй палітыкі. Камуністы, увесь беларускі народ з асаблівым задавальненнем успрынялі палажэнне новай Канстытуцыі БССР аб тым, што «кіруючай і накіроўваючай сілай

савецкага грамадства, ядром яго палітычнай сістэмы, дзяржаўных і грамадскіх арганізацый з'яўляецца Камуністычная партыя Савецкага Саюза». Яны бачаць у партыі свайго выпрабаванага правадыра і настаўніка, непадзельна падтрымліваюць яе палітыку, якая поўнаасцю выражае іх інтарэсы, іх спадзванні, цалкам служыць народу.

У выступленнях працоўных падтрымліваецца канстытуцыйнае замацаванне курсу нашай партыі на далейшае расшырэнне і паглыбленне сацыялістычнай дэмакратыі, павышэнне ролі прадстаўнічых арганізацый улады — Саветаў народных дэпутатаў у вырашэнні важнейшых пытанняў жыцця грамадства, на яшчэ больш шырокае ўключэнне насельніцтва ў кіраванне дзяржаўнымі, гаспадарчымі і грамадскімі справамі.

Вялікае задавальненне ў рабочых, калгаснікаў, інтэлігенцыі рэспублікі выклікалі артыкулы праекта Канстытуцыі, дзе сфармуляваны асноўныя правы і свабоды грамадзян. У выступленнях падкрэслівалася вялікая важнасць канстытуцыйнага замацавання правоў на ахову здароўя, на жыллё, на карыстанне дасягненнямі культуры, свабоды навуковай, тэхнічнай і мастацкай творчасці і іншых правоў і свабод.

Трэба адзначыць, што самую пільную ўвагу пры абмеркаванні праекта прыцягнулі пытанні працы, добрасумленных адносін да яе ўсіх і кожнага.

Партыйныя і савецкія арганізацыі рэспублікі правялі вялікую работу па абагульненню паступіўшых прапаноў і заўваг, якія адносяцца непасрэдна да тэксту праекта Асноўнага Закона. Канстытуцыйная камісія падрабязна вывучыла і ўважліва прааналізавала кожную з іх. На падставе гэтага яна сфармулявала рэкамендацыі адносна тых паправак, якія трэба было б уключыць у праект, а таксама выказала свае меркаванні па тых прапаноў, што не могуць быць прыняты.

На думку камісіі, уяўляецца мэтазгодным унесці змяненні і дапаўненні ва ўступную частку і ў 29 артыкулаў праекта.

Дазвольце мне спыніцца на найбольш істотных з іх.

Перш за ўсё значна расшыраны тэкст уступнай часткі. Тут падкрэсліваецца найвялікшае значэнне Вялікага Кастрычніка ў карэнным павароце лёсу ўсіх нацый і народнасцей нашай краіны, ва ўтварэнні рабочымі і сялянамі Беларусі з дапамогай рускага пралетарыяту ўпершыню ў гісторыі сваёй дзяржавы — Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі; гаворыцца аб велізарных поспехах працоўных Беларусі ў развіцці эканомікі, навукі і культуры, дасягнутых ва ўмовах сацыялізму, дзякуючы паслядоўнаму ажыццяўленню лінскай нацыянальнай палітыкі партыі, усебаковай брацкай дапамозе вялікага рускага на-

рода, народаў усіх савецкіх рэспублік. Акрамя таго, сказана аб захаванні пераемнасці праекта Канстытуцыі ў адносінах да канстытуцыйнага развіцця нашай краіны, ідэй і прынцыпаў ранейшых Канстытуцый Беларускай ССР.

Удакладнена фармуліроўка артыкула 1, які прадугледжвае, што Беларуска Савецкая Сацыялістычная Рэспубліка ёсць сацыялістычная агульнанародная дзяржава, якая выражае волю і інтарэсы рабочых, сялян і інтэлігенцыі, працоўных усіх нацый і народнасцей рэспублікі. Тут замест слоў «працоўных усіх нацый і народнасцей рэспублікі» запісана: «працоўных рэспублікі ўсіх нацыянальнасцей».

Пункт 1 артыкула 70 дапоўнены ўказаннем на тое, што да ведання Беларускай ССР адносіцца не толькі прыняцце Канстытуцыі, але і ўнясенне ў яе змен, а пункты 5, 6, 9 і 12 рэдакцыяна ўдакладнены.

У пункт 8 артыкула 108 унесена дапаўненне аб тым, што Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР прадводзіць перайменаванне раёнаў, гарадоў, раёнаў у гарадах, пасёлкаў гарадскога тыпу і іншых населеных пунктаў.

Дапаўненне артыкула 125 заключаецца ў тым, што ў ім замацоўваецца функцыя мясцовых Саветаў народных дэпутатаў па зацвярджэнню справаздач аб выкананні планаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця і мясцовага бюджэту.

З артыкула 130 выключана яго першая частка, якая прадугледжвае, што вышэйстаячыя мясцовыя Саветы народных дэпутатаў ажыццяўляюць кіраўніцтва дзейнасцю ніжэйшых Саветаў народных дэпутатаў, таму што данае палажэнне змешчана ў артыкуле 125 праекта.

Унесены змены і ў артыкул 135. Адсюль выключаны ўказанні аб тым, што рашэнні і распараджэнні выканаўчых камітэтаў мясцовых Саветаў абавязковыя для выканання ўсімі размешчанымі на тэрыторыі Савета прадпрыемствамі, установамі і арганізацыямі, а таксама службовымі асобамі і грамадзянамі. Гэта палажэнне прадугледжана заканадаўствам аб Саветах, а таму мець яго ў Канстытуцыі няма неабходнасці.

Змены артыкулаў раздзела аб Дзяржаўным плане эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР накіраваны на паліпшэнне зместу іх тэксту.

Так, у артыкуле 141 выдзелена ў асобную частку палажэнне аб тым, што распрацоўка планаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця ажыццяўляецца з улікам прапаноў калектываў прадпрыемстваў, устаноў і арганізацый. Акрамя таго, прадугледжваецца, што ў Дзяржаўны план эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР уключаюцца асноўныя паказчыкі планаў прадпрыемств-

ваў, устаноў і арганізацый саюзаўнага падпарадкавання, якія знаходзяцца на тэрыторыі рэспублікі.

Артыкул 142 дапоўнены новай часткай наступнага зместу: «Совет Міністраў Беларускай ССР уносіць Дзяржаўны план эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР на разгляд Вярхоўнага Савета Беларускай ССР».

У артыкуле 144 замест слоў «пастанова Вярхоўнага Савета Беларускай ССР па справаздачы аб выкананні Дзяржаўнага плана эканамічнага і сацыяльнага развіцця Беларускай ССР публікуецца для ўсеагульнага ведама» прапануецца запісаць: «агульныя паказчыкі выканання планаў публікуюцца для ўсеагульнага ведама».

Такія ж змены мэтазгодна ўнесці і ў артыкул 149, які рэгламентуе пытанні зацвярджэння справаздачы аб выкананні Дзяржаўнага бюджэту.

У рад артыкулаў праекта ўнесены некаторыя ўдакладненні і рэдакцыйныя папраўкі, указаныя ў прадстаўленых вам матэрыялах.

Такія змены і дапаўненні, якія ўключаны ў тэкст праекта Асноўнага Закона Беларускай ССР з улікам яго ўсенароднага абмеркавання ў рэспубліцы.

Разам з тым Канстытуцыйная камісія разгледзела і тыя прапановы, якія не палічыла мэтазгодным прымаць. Так, прапанавалася запісаць непасрэдна ў Канстытуцыі розныя палажэнні, ужо рэгламентаваныя заканадаўствам. Уносіліся прапановы вызначыць у Асноўным Законе канкрэтныя паўнамоцтвы арганізацый дзяржаўнай улады і кіравання ў галіне аховы прыроды, помнікаў гісторыі і культуры і г. д., тэрміны правядзення справаздач дэпутатаў, паслядзінняў выканаўчых камітэтаў, непасрэдна зафіксаваць некаторыя нормы аплаты працы, прадстаўлення дадатковых водпускаў, выплаты дапамог, устанавіць меры адказнасці за тыя або іншыя правапарушэнні і іншыя.

Трэба сказаць, што ў большасці сваёй гэтыя прапановы правільныя. Але яны не могуць быць уключаны ў Канстытуцыю, якая з'яўляецца Асноўным Законом дзяржавы і змяшчае толькі найбольш важныя, прынцыповыя палажэнні. Яны развіваюцца і канкрэтызуюцца ў бягучым заканадаўстве. У ходзе будучай работы па далейшаму яго ўдасканаленню неабходна глыбока вывучыць, уважліва разгледзець і на магчымасці ўлічыць прапановы, унесеныя пры абмеркаванні праекта Канстытуцыі.

У апошнім раздзеле свайго даклада таварыш П. М. Машэраў спыніўся на задачах, якія стаяць перад партыйнымі і савецкімі арганізацыямі ў сувязі з абмеркаваннем праекта і прыняццем новага Асноўнага Закона рэспублікі.

Дэпутаты Вярхоўнага Савета БССР галасуюць за новую Канстытуцыю.

РАЗЛІЛАСЯ ПРЫПЯЦЬ ПА ЛУГАХ...

«Спакойна і павольна, як у зачараваным сне, утуліўшыся ў балоты, нясе Прыпяць сухадоламу Дняпру сваю багатую даніну. Не спяшаецца яна выносіць дабро палескіх балот. А яго так многа, што ўсё роўна, спяшайся не спяшайся, а гэтай работы ёй хопіць на доўгія гады». Так пісаў Я. Колас аб адной з самых вялікіх рэк Беларусі.

Яшчэ больш велічнай паўстала перада мной Прыпяць у пачатку красавіка, калі, напоеная веснавымі водамі тысяч ручаёў і рачулак, пакінула яна ўжо цесныя ёй берагі і неабсяжным морам разлілася па лугах і балотах. Толькі дзе-нідзе фантастычнымі караблямі плывуць астраўкі, увянчаныя ветразямі-дрэвамі, ды слупы ліній электраперадач гіганцкімі вежамі размецілі водную роўнядзь.

З прыходам вясны ажыла рака. Напружана равучы маторамі, змагаецца з цяжнем невялікі буксір, перавоззячы на пароме аўтамашыны і людзей. Самаходныя баржы, нагруджаныя драўнінай, упэўнена ідуць да Дняпра, на Украіну. Гудок сустрачнага цеплахода ўспу-

джвае чаек, што сядзяць на вадзе, і глухне ў прыбярэжных зарасніках ракі. Бліжэй да берага, не рызкуючы выходзіць на вялікую ваду, праносяцца вёрткія катэры, плывуць лодкі-пласкадонкі, глыбока асеўшыя ў ваду пад цяжарам грузаў. А вязуць па рацэ

ўсё: дровы і стажок сена, які зімаваў на далёкім пакосе, вуллі з пчоламі і бітоны з малаком з зарэчнага калгаса, тэлевізар, набыты ў тураўскім універмагу. І ва ўсім гэтым бачацца мне і мясцовыя традыцыі, і тое новае, што ўпэўнена ўвайшло ў жыццё Палесся,

не парушыўшы яго самабытнасці. Непаўторнасць краявідаў, нетаропкі, як плынь ракі, уклад жыцця выклікаюць цікавасць пры першай сустрэчы, а потым у душы выпявае замілаванасць такім розным у сваіх праявах родным краем.

НА ЗДЫМКАХ: рамантуе свой дом бусел; на многія кіламетры разлілася Прыпяць; магутныя дрэвы ахоўваюць берагі ракі; цераз Прыпяць — на пароме; лодка тут — самы хадавы транспарт; з зарэчнага калгаса прывезлі малако.

Я. КАЗЮЛЯ.

Фота аўтара.

ЭКРАН ВАБІЦЬ І НАГАДВАЕ

Прэм'ерай шырокафармацыйнага мастацкага фільма «Чорная бяроза» ў кінатэатры «Кастрычнік» 6 красавіка адкрыліся Дні беларускага кіно ў Мінску, прысвечаныя 60-годдзю БССР і Кампартыі Беларусі. Новая работа рэжысёра В. Чацверыкова, вядомага па стужках «Польмя», «Руіны страляюць...» і іншых, расказвае пра нялёкі лёс пакалення, якое прайшло цяжкі шлях да перамогі, аб першых пасляваенных днях, калі людзі пачыналі мірнае, стваральнае жыццё.

У фільме «Чорная бяроза» гісторыя сучаснага рабочага класа Беларусі паказана праз лёс Андрэя Хмары, чалавека, прайшоўшага вайну, — танкіста, партызана, рабочага — і лёсы яго таварышаў, якія выстаялі і вярнуліся, каб узняць з попелу

родную зямлю — прыгожую Беларусь!

Праграма творчай справы задачы ўключала таксама прэм'еры мастацкіх фільмаў «Абочына» і «Гарантую жыццё», якія тэматычна звернуты да нашага сучасніка, даследуюць прыроду подзвігу ў мірныя дні, раскрываюць складаны маральныя праблемы ўзаемаадносін людзей. Дзяцей майстры экрана запрацілі паглядзець новы музычны фільм-казку «Марынка, Янка і тайны каралеўскага замка».

Гледачы маглі таксама пазнаёміцца з каляровым кінаальманахам «У профіль і анфас», пастаўленым маладымі рэжысёрамі па матывах апавяданняў В. Шукшына, зноў сустрацаць з любімымі героя-

мі заваяваўшых прызнанне карцін.

Стваральнікі фільмаў сустракаліся з гледачамі ў кінатэатрах, на прадпрыемствах, у навуковых установах, інстытутах і школах горада.

— Для кінастудыі «Беларусьфільм» стала традыцыйнай праводзіць творчыя справы задачы перад сваімі гледачамі, — сказаў першы сакратар праўлення Саюза кінематографістаў В. Тураў. — Дні беларускага кіно прайшлі ў Брэсце, Віцебску, Дняпрапетраўску і Томску. Для нас гэтыя сустрэчы заўсёды маюць цікавасць — мы «правяраем» фільмы, бачым рэакцыю глядзельнай залы, адчуваем рытм часу, яго дыханне. Агляд фільмаў для кінематографістаў — гэта своеасаблівы спосаб убагачэння, назіпаўвання творчага багажы, магчымасць убацьць фільм вачыма тых, для каго мы яго робім. Несумненна, што для творчых работнікаў гэта — і адказны экзамен, і вялікае свята.

МАСТАК З КАМЕНКІ

Як праводзіць свой вольны час? Дзмітрый Сталяроў — загадчык сельскага клуба вёскі Каменка Рагачоўскага раёна адказаў на гэта пытанне больш як трыццаць гадоў назад. Яго захапленне — разьба па дрэву. Многа сіл, умення ўклаў самадзейны майстар у работу над бюстамі У. І. Леніна, Г. Дзімітрова, М. Астроўскага, Я. Коласа, В. Церашковай, Л. Карвалана, барэльефамі Івана Сусаніна і дзеда Талаша. Работу «Фідэль Кастра» народны ўмелец паслаў на Кубу. І неўзабаве атрымаў пісьмо за подпісам правадзчыка кубінскай рэвалюцыі: «Паважаны таварыш Сталяроў! Я атрымаў гэту цудоўную скульптуру, зробленую з дрэва. Яна ўсіх нас вельмі ўсхвалявала. Бязмежна ўдзячны Вам. Шлю Вам брацкае прывітанне».

Нядаўна за заслугі ў развіцці самадзейнай мастацкай творчасці працоўных загадчыку Каменскага сельскага клуба Д. Сталяроў прысвоена ганаровае званне заслужанага работніка культуры БССР.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 633